

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Τρίτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή — Μία νέα εταιρική σχέση για τη συνοχή: σύγκλιση, ανταγωνιστικότητα και συνεργασία»

COM(2004) 107 τελικό

(2004/C 302/14)

Στις 8 Δεκεμβρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει την ανωτέρω γνωμοδότηση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουνίου 2004, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. BARROS VALE.

Κατά την 410η σύνοδο ολομέλειας της 30ής Ιουνίου και 1ης Ιουλίου 2004 (συνεδρίαση της 30ής Ιουνίου 2004), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 118 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Η Τρίτη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, που τιτλοφορείται «Μία νέα εταιρική σχέση για τη συνοχή — σύγκλιση, ανταγωνιστικότητα, συνεργασία», παρουσιάζει τον απολογισμό της πολιτικής της συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και ειδικότερα τις προόδους που σημειώθηκαν στην οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική πτυχή, καθώς και τις προοπτικές για το μέλλον.

1.2 Το έγγραφο χωρίζεται σε τέσσερα κύρια μέρη, και περιλαμβάνει επίσης περιληψη της έκθεσης στις πρώτες σελίδες, καθώς και πρόταση για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τη συνοχή, η οποία παρουσιάζεται ως συμπέρασμα:

- Μέρος I — Συνοχή, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση και ανάπτυξη — κατάσταση και τάσεις·
- Μέρος II — Συμβολή των πολιτικών των κρατών μελών υπέρ της συνοχής·
- Μέρος III — Συμβολή των κοινοτικών πολιτικών: ανταγωνιστικότητα, απασχόληση και συνοχή·
- Μέρος IV — Προστιθέμενη αξία και επίδραση των διαρθρωτικών πολιτικών.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει μεγάλη ικανοποίηση για τις προόδους που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια στην πολιτική αυτή, που είναι μια από τις θεμελιώδεις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και φρονεί ότι οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στην υπό εξέταση Έκθεση αντιστοιχούν στους στόχους που έχει επανειλημμένως υποστηρίξει η ΕΟΚΕ στα έγγραφα που έχει κατά καιρούς υιοθετήσει.

1.3.1 Επί του προκειμένου, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έκανε δεκτές ορισμένες απόψεις που υποστήριζαν την επανεθνικοποίηση της πολιτικής για τη συνοχή.

1.4 Επειδή οι πτυχές που περιλαμβάνονται στην έκθεση είναι σύνθετες και ποικίλες, και προκειμένου να παρασχεθεί μια καλύτερη θεώρηση της προβληματικής που αναπτύσσεται στην παρούσα γνωμοδότηση, η διάρθρωση του παρόντος εγγράφου ακολουθεί την αντίστοιχη διάρθρωση της Έκθεσης της Επιτροπής, και καταλήγει με αξιολόγηση των εξελίξεων που έχουν σημειωθεί και με ερμηνεία των μελλοντικών προοπτικών.

2. Μέρος I — Συνοχή, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση και ανάπτυξη — κατάσταση και τάσεις

2.1 Στην Έκθεση εξετάζεται, βάσει διαφόρων στατιστικών στοιχείων, η κατάσταση της συνοχής στην Ευρώπη ως προς την οικονομική, την κοινωνική και την εδαφική πτυχή, κυρίως δε όσον αφορά τις θετικές επιδράσεις επί της σύγκλισης.

2.2 Στο έγγραφο αξιολογείται, με κάποιες λεπτομέρειες, η πρόοδος των «χωρών της συνοχής» σε θέματα πραγματικής σύγκλισης, με πληροφορίες που αφορούν το 2001 και κάποια στοιχεία που αναφέρονται στο 2002, και διαγράφονται ορισμένες προοπτικές. Η ανάλυση επεκτείνεται επίσης στην κατάσταση της συνοχής σε μια διευρυμένη Ευρώπη.

2.3 Πτυχές, λοιπόν, που εξετάζονται στο μέρος αυτό της Έκθεσης είναι η αύξηση του προϊόντος (ΑΕγχΠ) και της απασχόλησης στις χώρες της συνοχής κατά τα τελευταία χρόνια, σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, και η εξέλιξη των ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών της ΕΕ-15 κατά την τελευταία δεκαετία, με ιδιαίτερη έμφαση στις περιφέρειες του Στόχου 1. Αναλύεται επίσης η πρόσφατη οικονομική ανάπτυξη στα νέα κράτη μέλη, με αναφορές στις διάφορες επιδόσεις των χωρών αυτών και στο γεγονός ότι η προσέγγιση του μέσου επιπέδου απόδοσης της ΕΕ εκ μέρους των χωρών αυτών θα απαιτήσει υψηλά ποσοστά ανάπτυξης για μεγάλη χρονική περίοδο.

2.4 Η γήρανση του πληθυσμού στην Ευρώπη, οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και η καινοτομία και η γνώση, είναι πτυχές που τονίζονται στο μέρος αυτό της Έκθεσης, παράλληλα με την προεπιστολία του περιβάλλοντος στα πλαίσια των στόχων του Göteborg.

2.5 Γενικές πτυχές

2.5.1 Κατά την τελευταία δεκαετία, και ειδικότερα κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990, η εθνική και περιφερειακή συνοχή σημείωσε σημαντικές προόδους, με περιορισμό των ανισοτήτων είτε μεταξύ χωρών είτε μεταξύ περιφερειών της ΕΕ. Η συνοχή, εντούτοις, μεταξύ κρατών μελών υπήρξε μεγαλύτερη απ' ό,τι μεταξύ περιφερειών.

2.5.2 Παρά τη θετική συμβολή των Διαρθρωτικών Ταμείων, και παρά τις επιτευχθείσες προόδους, εξακολουθούν ακόμη να υφίστανται πολύ σημαντικές σχετικές διαφορές όσον αφορά την οικονομική ευημερία και τις οικονομικές επιδόσεις, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις διαρθρωτικές αδυναμίες ορισμένων χωρών ή/και περιφερειών.

2.5.3 Εξακολουθούν επίσης να υφίστανται διάφορα προβλήματα σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών. Ορισμένες περιφέρειες της Ευρώπης είναι ακόμη υπερβολικά απομονωμένες, παρουσιάζουν έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και επενδύσεων και δεν διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για την πρόσβαση στην κοινωνία των πληροφοριών.

2.5.4 Σε θέματα κοινωνικής συνοχής και απασχόλησης, φαίνεται ότι σημειώθηκαν μικρότερες πρόοδοι:

2.5.4.1 Η μακροχρόνια ανεργία φαίνεται ότι παραμένει σταθερή.

2.5.4.2 Η περιορισμένη ανάπτυξη της απασχόλησης, κατά το 2001, στην ΕΕ-15, σε συνδυασμό με τη μείωση της απασχόλησης, κατά τα τελευταία χρόνια, στις υποψήφιες χώρες, συνέβαλαν στην όλο και μεγαλύτερη αύξηση του χάσματος των περιφερειακών ανισοτήτων.

2.5.4.3 Η φυσική αύξηση του πληθυσμού μειώθηκε σε διάφορες περιφέρειες της Ευρώπης και προβλέπεται ότι θα μειωθεί ακόμη περισσότερο κατά τα προσεχή έτη (η προβολή της δημογραφικής ανάπτυξης δείχνει μείωση στα διάφορα κράτη μέλη και στις υπό ένταξη χώρες, εκτός κάποιων εξαιρέσεων).

2.5.4.4 Πιο σημαντικό από άποψη απασχόλησης, είναι το γεγονός ότι ο πληθυσμός σε ηλικία που μπορεί να εργασθεί μειώνεται πιο γρήγορα απ' ό,τι το υπόλοιπο του συνολικού πληθυσμού. Οι προβολές για το 2025 δείχνουν ότι το 35 % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας θα αποτελείται από άτομα ηλικίας άνω των 50 ετών, για την ΕΕ-15, έναντι 26 % το 2000. Και τούτο θα συνοδεύεται από συνεχή αύξηση του βάρους των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών.

2.5.4.5 Τα στοιχεία δείχνουν αύξηση του ποσοστού εξάρτησης των ατόμων τρίτης ηλικίας. Στην ΕΕ-15, ο αριθμός των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω αντιπροσωπεύει επί του παρόντος σχεδόν το 25 % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, δηλαδή, υπάρχουν τέσσερα άτομα ηλικίας μεταξύ 15 και 65 ετών για κάθε συνταξιούχο. Το 2025, το ποσοστό αυτό θα ανέλθει στο 36 %, δηλαδή, λιγότερα από τρία άτομα σε ηλικία εργασίας για κάθε συνταξιούχο. Στις υποψήφιες χώρες, το ποσοστό θα αυξηθεί από λιγότερο του 20 % σε περισσότερο του 30 %.

2.5.4.6 Παρά ταύτα, η Έκθεση επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά δεν δείχνουν ποιος θα είναι ο αριθμός των ατόμων σε ηλικία εργασίας που θα απασχολούνται πράγματι, ώστε να υποστηρίζουν τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω (το 2002, στην ΕΕ-15 απασχολείται το 64 % του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, ενώ στις υποψήφιες χώρες μόνο το 56 %, με μεγάλες διαφορές μεταξύ χωρών και περιφερειών).

2.5.5 Η Έκθεση προειδοποιεί ότι οι ανισότητες μεταξύ χωρών και μεταξύ περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε σε επίπεδο εισοδημάτων είτε σε επίπεδο απασχόλησης, θα αυξηθούν ακόμη περισσότερο με την ένταξη των νέων κρατών μελών, το Μάιο του 2004. Οι χώρες αυτές έχουν γνωρίσει υψηλά ποσοστά ανάπτυξης, εξακολουθούν όμως να παρουσιάζουν χαμηλότερο επίπεδο κατά

κεφαλήν ΑΕγχΠ και, σε πολλές περιπτώσεις, χαμηλότερο επίπεδο απασχόλησης σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ-15.

2.5.6 Λόγω της υφιστάμενης αυξανόμενης αλληλεξάρτησης από άποψη εμπορίου και επενδύσεων, η οικονομική ανάπτυξη στα νέα κράτη μέλη ενδέχεται να στηριχτεί υψηλά ποσοστά ανάπτυξης για ολόκληρη την ΕΕ. Τα κέρδη θα γίνουν κυρίως αισθητά στη Γερμανία και την Ιταλία.

2.5.7 Με τη διεύρυνση, τα κράτη μέλη μπορούν να χωριστούν σε τρεις ομάδες, σε συνάρτηση με το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ):

— Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει 12 από τα σημερινά 15 κράτη μέλη, τα οποία εμφανίζουν κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε ΜΑΔ ανώτερο του μέσου όρου της ΕΕ (κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες ή περισσότερο).

— Η δεύτερη ομάδα, με 7 χώρες, όπου περιλαμβάνονται τα υπόλοιπα τρία σημερινά κράτη μέλη — Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα — και η Κύπρος, η Σλοβενία, η Μάλτα και η Τσεχική Δημοκρατία, παρουσιάζει κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ που ανέρχεται μεταξύ του 73 % και του 92 % του μέσου όρου της ΕΕ-25.

— Τέλος, στην τρίτη ομάδα υπάγονται 8 χώρες (περιλαμβανομένης της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας), το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ των οποίων είναι κατώτερο του 60 % του μέσου κοινοτικού όρου.

2.5.8 Στο σημείο που αναφέρεται στην εδαφική συνοχή, αναγνωρίζεται ότι η συνεργασία μεταξύ περιφερειών, ως προς τη διασυνοριακή, τη διεθνική και τη διαπεριφερειακή διάσταση, υπήρξε σημαντική για την προώθηση μιας ισόρροπης ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου.

2.5.9 Στο επίπεδο των καθοριστικών παραγόντων της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, η Έκθεση αναφέρει ότι εξακολουθούν να υφίστανται περιφερειακές ανισότητες:

— Στον τομέα των ανθρώπινων πόρων, οι λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών, και το ποσοστό συμμετοχής στη διαρκή κατάρτιση είναι πολύ μικρότερο στις χώρες της συνοχής, με εξαίρεση την Ιρλανδία, και σε πολλές περιπτώσεις είναι σημαντικά χαμηλότερο απ' ό,τι στις υποψήφιες χώρες.

— Η Έκθεση παρουσιάζει διάφορους δείκτες που καταδεικνύουν τις σημαντικές ανισότητες μεταξύ χωρών της ΕΕ-15 όσον αφορά τις δραστηριότητες καινοτομίας. Οι δαπάνες για Ε & Α επιβεβαιώνουν την καθυστέρηση των περιφερειών του Στόχου 1 (στον επιχειρησιακό τομέα, οι δαπάνες για Ε & Α σε συνάρτηση με το ΑΕγχΠ βρίσκονται πολύ χαμηλότερα από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, λίγο πάνω από το ένα πέμπτο του μέσου όρου της ΕΕ).

2.5.9.1 Στις υποψήφιες χώρες, οι δαπάνες για Ε & Α σε σύγκριση με το ΑΕγχΠ είναι μικρότερες απ' ό,τι σε μεγάλο μέρος των χωρών της ΕΕ-15, όχι πολύ μικρότερες όμως απ' ό,τι στις περιφέρειες του Στόχου 1.

2.5.9.2 Όπως και στην ΕΕ-15, έτσι και στις χώρες της διεύρυνσης υπάρχει σχετική συγκέντρωση των δαπανών σε Ε & Α στις πλέον ευημερούσες περιφέρειες.

2.5.9.3 Εξακολουθούν, επίσης, να υφίστανται περιφερειακές ανισότητες σε θέματα πρόσβασης στις Τεχνολογίες των Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).

2.5.10 Η Έκθεση αναφέρεται στην αναγκαιότητα θέσπισης συγκεκριμένων προϋποθέσεων με στόχο την επίτευξη της βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και τη συνέχιση των στρατηγικών για την προώθηση της απασχόλησης. Σε εθνικό επίπεδο, τονίζει την ανάγκη εξασφάλισης ενός μακροοικονομικού περιβάλλοντος που θα ευνοεί τη σταθερότητα και την ανάπτυξη, και ενός συστήματος ελέγχου και ρύθμισης που θα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις. Σε περιφερειακό επίπεδο, η Έκθεση τονίζει την ανάγκη ύπαρξης βασικών υποδομών και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα στις περιφέρειες του Στόχου 1 και στις υποψήφιες χώρες, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις και στους δύο αυτούς τομείς, και επισημαίνει κυρίως την ανάγκη να συγκεντρώνουν οι περιφέρειες ένα σύνολο προϋποθέσεων που συνδέονται πιο άμεσα με τους «άυλους» παράγοντες της ανταγωνιστικότητας, όπως η καινοτομία, η Ε & Α και η χρήση των ΤΠΕ, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν χαραχτεί στη Στρατηγική της Λισσαβώνας.

2.5.11 Η Έκθεση αναφέρεται επίσης στην ύπαρξη ουσιαστικών διαφορών μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ περιφερειών, σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, λαμβανομένης υπόψη της επίτευξης των στόχων του Göteborg.

2.6 Χώρες της συνοχής

2.6.1 Από τη λεπτομερή ανάλυση σχετικά με τη σύγκλιση από άποψη κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, απασχόλησης και παραγωγικότητας στις χώρες της συνοχής, προκύπτει η διαπίστωση ότι οι χώρες αυτές εξακολουθούν να ανακτούν τις αντίστοιχες καθυστερήσεις, καθώς σημείωσαν, στην περίοδο 1994-2001, αύξηση άνω του μέσου όρου της ΕΕ. Επισημαίνεται η περίπτωση της Ιρλανδίας, ως έμπρακτη απόδειξη της θετικής συμβολής των Διαρθρωτικών Ταμείων, όταν συνδυάζονται με εθνικές πολιτικές υπέρ της ανάπτυξης.

2.6.2 Η Έκθεση επισύρει την προσοχή στη σημαντική επιβράδυνση που έχει παρουσιάσει η οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ από την ημερομηνία έκδοσης της προηγούμενης έκθεσης, επιβράδυνση που επηρέασε αναπόφευκτα τη συνοχή, όχι μόνο επειδή επέφερε αύξηση της ανεργίας, αλλά και επειδή δημιούργησε ένα κλίμα που δεν ευνοεί τη συνεχή μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων ως προς το προϊόν (ΑΕγχΠ) και την απασχόληση.

2.6.3 Η επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ επηρέασε ουσιαστικά όλα τα κράτη μέλη. Από τις χώρες της συνοχής, η Πορτογαλία φαίνεται να είναι εκείνη που επηρεάστηκε περισσότερο. Η Έκθεση αναφέρει μάλιστα ότι, εάν ληφθούν υπόψη τα στοιχεία του 2001 και εάν επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις για το 2004, κινδυνεύει να αντιστραφεί, στην Πορτογαλία, η πορεία σύγκλισης προς το μέσο όρο της ΕΕ.

2.6.4 Η Έκθεση αναφέρει, λοιπόν, ότι έως το 2001 οι ανισότητες ως προς τα εισοδήματα (κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ) ανάμεσα στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες της ΕΕ (εκείνες που υπήρξαν ο κύριος στόχος της πολιτικής για τη συνοχή) και στις λοιπές περιφέρειες, έχουν περιοριστεί. Εντούτοις, δεν είναι γνωστό τι συνέβη από

το 2001 κι ύστερα, δεδομένου ότι δεν είναι διαθέσιμα τα στοιχεία ανά περιφέρεια.

2.7 Υποψήφιες χώρες

2.7.1 Οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών των υποψηφίων χωρών ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ αυξήθηκαν. Στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία, το 20 % του πληθυσμού που ζει στις πλέον ευημερούσες περιφέρειες έχει κατά κεφαλήν εισόδημα διπλάσιο από το 20 % του πληθυσμού που ζει στις πλέον φτωχές περιφέρειες.

2.7.2 Η Έκθεση επισημαίνει ότι η προσέγγιση του επιπέδου του εισοδήματος των χωρών αυτών προς το μέσο επίπεδο εισοδήματος της ΕΕ απαιτεί την επίτευξη υψηλών ποσοστών ανάπτυξης και για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η Έκθεση προβάλλει το γεγονός ότι η ανάπτυξη των χωρών αυτών θα συμβάλει στην ανάπτυξη του συνόλου της Κοινότητας και θα προωθήσει τη μείωση της ανεργίας και την αύξηση της κοινωνικής συνοχής.

2.7.3 Από το 2001, έχει σημειωθεί επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης στις υποψήφιες χώρες, η οποία οφείλεται εν μέρει στην πτώση της ανάπτυξης στην ΕΕ, που είναι η κύρια αγορά για τις εξαγωγές τους, η οποία οδήγησε σε πτώση της απασχόλησης.

2.7.4 Το 2002, το μέσο ποσοστό απασχόλησης στις 10 υποψήφιες χώρες ήταν 56 %, αρκετά χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ-15, ο οποίος ήταν γύρω στο 64 %. Σε όλες τις υποψήφιες χώρες, με εξαίρεση την Κύπρο, το ποσοστό απασχόλησης βρίσκεται κάτω από τους στόχους που ορίστηκαν για την Ευρώπη στη Στρατηγική της Λισσαβώνας (67 % για το 2005 και 70 % για το 2010).

2.8 Η διεύρυνση

2.8.1 Η διεύρυνση αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση της ανισότητας μεταξύ των περισσότερο και των λιγότερο ευημερούντων κρατών μελών. Παρότι τα νέα κράτη μέλη έχουν πρόσφατα σημειώσει ανάπτυξη ταχύτερη απ' ό,τι η ΕΕ-15, η απόκλιση ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ εξακολουθεί να είναι αρκετά έντονη. Το 2002, μόνον η Μάλτα, η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία και η Σλοβενία παρουσίαζαν κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε ΜΑΔ αρκετά ανώτερο από το 60 % του μέσου όρου της ΕΕ-15. Στην Πολωνία, την Εσθονία και τη Λιθουανία ήταν γύρω στο 40 %, στη Λετονία γύρω στο 35 % και στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία γύρω στο 25 % του μέσου όρου της ΕΕ-15.

2.8.2 Η διεύρυνση θα έχει μεγαλύτερη επίδραση επί του επιπέδου ανισότητας μεταξύ περιφερειών απ' ό,τι μεταξύ χωρών. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις (2001), περίπου 73 εκατομμύρια άτομα, που αντιπροσωπεύουν γύρω στο 19 % του πληθυσμού της ΕΕ-15, έχουν κατά κεφαλήν εισόδημα κατώτερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου. Η διεύρυνση θα οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των ατόμων που ζουν σε περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ κατώτερο του 75 % του μέσου όρου της ΕΕ-25. Τα άτομα αυτά θα είναι περίπου 123 εκατομμύρια στην ΕΕ-25 και, εάν συμπεριληφθούν και η Βουλγαρία και η Ρουμανία, το σύνολο αυτό θα αυξηθεί σε 153 εκατομμύρια, δηλαδή περισσότερο από το διπλάσιο από το υφιστάμενο.

2.8.3 Η Έκθεση διαπιστώνει ότι, ενόψει των στατιστικών επιπτώσεων της διεύρυνσης, με τη μείωση του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, εάν δεν τροποποιηθούν τα κριτήρια που καθορίζουν το καθεστώς του Στόχου 1, ορισμένες περιφέρειες θα πάψουν να είναι επιλέξιμες, ακόμη κι εάν δεν παρουσιάζουν μεταβολή στο εισόδημά τους (πριν και μετά τη διεύρυνση). Στην περίπτωση αυτή θα υπάγονται, για παράδειγμα, κάποιες περιφέρειες της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας.

3. Μέρος II — Συμβολή των πολιτικών των κρατών μελών υπέρ της συνοχής

3.1 Στο Μέρος II της Έκθεσης, εξετάζεται η συμβολή των εθνικών πολιτικών ως συμπλήρωμα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνοχή, υπό την έννοια ότι αμφότερες επιχειρούν να συμβάλουν όχι μόνο σε μια πιο ισόρροπη κατανομή του εισοδήματος και των ευκαιριών διαβίωσης μεταξύ των περιφερειών, αλλά και σε μια πιο ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη στο επίπεδο της εκάστοτε χώρας και στο επίπεδο της ΕΕ ως συνόλου.

3.1.1 Η Επιτροπή αναφέρει ότι οι περιορισμοί που επιβάλλονται για τη μείωση των δημοσίων δαπανών αποτελούν κίνητρο για τη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων, ότι όμως δεν είναι γνωστό σε ποιο βαθμό αυτό οδήγησε στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της πολιτικής από άποψη περιφερειακής συνοχής.

3.1.2 Τα στοιχεία για τις δημόσιες δαπάνες στα διάφορα κράτη μέλη, παρότι δεν είναι πλήρη, υποδεικνύουν σαφώς ότι ένα σημαντικό μέρος των δημοσίων δαπανών των κρατών μελών της ΕΕ, ιδιαίτερα δε των δαπανών για την κοινωνική προστασία, συνδέεται άμεσα με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο και, είτε σκοπίμως είτε όχι, έχει συμβάλει καθοριστικά στον περιορισμό των ανισοτήτων σε θέματα εισοδήματος και ευκαιριών διαβίωσης.

3.1.3 Όσον αφορά τις μεταβολές στη σύνθεση των δημοσίων δαπανών, επισημαίνεται το γεγονός ότι, παρά τη γήρανση του πληθυσμού και την αύξηση του αριθμού των συνταξιοδοτούμενων, έχει διαπιστωθεί στην ΕΕ, μεταξύ 1995 και 2002, μια τάση περιορισμού των δαπανών για κοινωνικά οφέλη σε συνάρτηση με το ΑΕγχΠ, εξαιρουμένων ορισμένων χωρών όπως η Γερμανία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και, σε μικρότερο βαθμό, η Ιταλία.

3.1.4 Στο σημείο όπου εξετάζεται η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης των κρατών μελών, η έκθεση αναφέρει ότι η προσέγγιση της εδαφικής ανάπτυξης διαφέρει μεταξύ κρατών μελών, ως επακόλουθο ορισμένων θεσμικών παραγόντων (κυρίως του βαθμού αποκέντρωσης της πολιτικής για την οικονομική ανάπτυξη), καθώς και των διαφορετικών απόψεων σχετικά με τους παράγοντες που καθορίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

3.1.5 Λόγω της συμβολής τους στη δημιουργία απασχόλησης, καθώς και επειδή συνιστούν μηχανισμό μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, η έκθεση αναφέρει ότι οι πολιτικές για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος της στρατηγικής για την περιφερειακή ανάπτυξη και, ως εκ τούτου, ένα σημαντικό μέρος της περιφερειακής υποστήριξης στοχεύει ακριβώς στην αύξηση της ελκυστικότητας των περιφερειών για τους ξένους επενδυτές.

3.1.6 Παρότι δεν είναι πλήρη, τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι οι επενδυτικές ροές έχουν την τάση να επικεντρώνονται κατά τρόπο δυσανάλογο στις πλέον δυναμικές από οικονομική άποψη περιφέρειες εντός της εκάστοτε χώρας και μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

3.1.7 Κατ' αυτόν τον τρόπο, τίθεται ένα ιδιαίτερο δίλημμα στις κυβερνήσεις των χωρών της συνοχής, καθώς και των υποψηφίων χωρών, έναντι της ύπαρξης ενός δυναμικού στάθμισης μεταξύ της ανάγκης προσέλκυσης επενδύσεων προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και του γεγονότος ότι οι επενδύσεις έχουν την φυσική τάση να προσελκύνονται από τις πλέον δυναμικές περιφέρειες.

4. Μέρος III — Συμβολή των κοινοτικών πολιτικών: ανταγωνιστικότητα, απασχόληση και συνοχή

4.1 Μετά από την παρουσίαση, στη δεύτερη έκθεση για τη συνοχή, της συμβολής των κοινοτικών πολιτικών υπέρ της συνοχής, στο μέρος αυτό της τρίτης έκθεσης παρουσιάζονται οι κυριότερες μεταβολές που σημειώθηκαν από το 2001, λαμβανομένων υπόψη των στόχων που ορίστηκαν στη Στρατηγική της Λισσαβώνας και στο Göteborg.

4.1.1 Τα αποτελέσματα των διαφόρων πρωτοβουλιών που δρομολογήθηκαν υπό το φως της Στρατηγικής της Λισσαβώνας καταδεικνύουν τις προόδους που σημειώθηκαν, κυρίως ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών (σχολεία με υπολογιστές συνδεδεμένους με το Διαδίκτυο, εξέλιξη των δημοσίων υπηρεσιών σε απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση σε όλες τις υποψήφιες χώρες, κάποιες εκ των οποίων παρουσιάζουν μεγαλύτερη πρόοδο σε ορισμένους τομείς σε σύγκριση με κάποια κράτη μέλη της σημερινής ΕΕ).

4.1.2 Παρότι υφίστανται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, η Έκθεση οδηγεί στη διαπίστωση των θετικών επιδράσεων που είχε η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση επί της αγοράς εργασίας (περιορισμός του μέσου ποσοστού ανεργίας στην ΕΕ και άνοδος του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού επί του ενεργού πληθυσμού).

4.1.3 Από το ρόλο άλλων κοινοτικών πολιτικών στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, κυρίως της πολιτικής των μεταφορών και επικοινωνιών, της ενέργειας, της γεωργικής και αλιευτικής, καθώς και της περιβαλλοντικής πολιτικής, εκείνο που τονίζεται είναι η ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και επικοινωνιών και ενέργειας, τα οποία οδήγησαν σε αύξηση των δυνατοτήτων πρόσβασης, κυρίως από το 1991, ενώ αναμένονται ακόμη σημαντικότερες επιδράσεις εντός των προσεχών ετών, κυρίως στις υποψήφιες χώρες.

4.1.4 Λαμβάνοντας υπόψη ότι η βιώσιμη ανάπτυξη συνιστά μια από τις προτεραιότητες της ενεργειακής πολιτικής, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κυότο, η Έκθεση σημειώνει ότι η ανάπτυξη νέων ενεργειακών πηγών θα παράσχει τη δυνατότητα στις απομακρυσμένες περιφέρειες να διαφοροποιήσουν τις ενεργειακές πηγές τους και να βελτιώσουν την ποιότητα διαβίωσης. Οι επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος μπορούν επίσης να συμβάλουν άκρως καθοριστικά στη δημιουργία απασχόλησης.

4.1.5 Η Έκθεση διαπιστώνει την ύπαρξη συμπληρωματικότητας μεταξύ των κρατικών ενισχύσεων και της πολιτικής για τη συνοχή και αναγνωρίζει την ανάγκη αυστηρού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που χαρακτήθηκαν στη Στρατηγική της Λισσαβώνας και στο Göteborg. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη εκλήθησαν να προβούν σε στρατηγικό επαναπροσανατολισμό προς οριζόντιους τομείς.

4.2 Τέλος, γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα εξασφάλισης ενός κλίματος ασφάλειας, όπου θα τηρούνται οι νόμοι, ως αρχική προϋπόθεση για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

5. Μέρος IV — Προστιθέμενη αξία και επίδραση των διαρθρωτικών πολιτικών

5.1 Στο μέρος αυτό της Έκθεσης παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη συμβολή της πολιτικής για τη συνοχή για την περίοδο 1994-1999 και τα αρχικά αποτελέσματα από την εφαρμογή ορισμένων προγραμμάτων που αφορούν την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006. Αναλύονται διάφορες πτυχές της πολιτικής για τη συνοχή, όπως η συμβολή των διαρθρωτικών πολιτικών στη βιώσιμη ανάπτυξη των περιφερειών που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη καθυστέρηση, η επίδραση των πολιτικών αυτών έξω από τις περιφέρειες του Στόχου 1, ο ιδιαίτερος ρόλος του ΕΚΤ σε θέματα επενδύσεων για εκπαίδευση, απασχόληση και κατάρτιση, ο ρόλος των διαρθρωτικών πολιτικών στην ενθάρρυνση της συνεργασίας και η συμβολή των προενταξιακών ενισχύσεων στα νέα κράτη μέλη.

5.2 Από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται, επισημαίνουμε τα εξής:

5.2.1 Κατά τις περιόδους 1989-1993 και 1994-1999, όλες σχεδόν οι χώρες που καλύπτονται από το Στόχο 1 γνώρισαν σημαντική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων.

5.2.2 Τα διαρθρωτικά ταμεία υποστηρίζουν την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση της ελκυστικότητας των περιφερειών και στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας.

5.2.3 Αναγνωρίζεται ότι οι επενδύσεις σε υποδομές και εξοπλισμό δεν επαρκούν από μόνες τους για την ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση, και για το λόγο αυτόν, κατά την τελευταία δεκαετία, κατεβλήθησαν προσπάθειες ώστε οι διαρθρωτικές πολιτικές να συμβάλλουν στην αύξηση της ικανότητας Ε & Α, ιδιαίτερα στις περιφέρειες του Στόχου 1.

5.2.4 Οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις συνέβαλαν επίσης θετικά στην προστασία του περιβάλλοντος.

5.2.5 Πρόσφατες εμπειρικές μελέτες ανέλυσαν την πραγματική σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών και φανερώνουν την ύπαρξη θετικού συσχετισμού μεταξύ του ύψους των διαρθρωτικών ενισχύσεων και της αύξησης του ΑΕγχΠ σε πραγματικά μεγέθη.

5.2.6 Βάσει προσομοιώσεων που διενεργήθηκαν σχετικά με τη μακροοικονομική επίδραση των διαρθρωτικών πολιτικών της περιόδου 1994-1999, εκτιμάται ότι οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις επέτρεψαν την αύξηση του ΑΕγχΠ σε πραγματικά μεγέθη κατά 2,2 % στην Ελλάδα, κατά 1,4 % στην Ισπανία, κατά 2,8 % στην Ιρλανδία και κατά 4,7 % στην Πορτογαλία. Οι διαφορές αυτές αντικατοπτρίζουν το διαφορετικό βαθμό ανοίγματος της οικονομίας, ο οποίος είναι υψηλότερος στις δύο τελευταίες περιπτώσεις.

5.2.7 Οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις συνδέονται με σημαντική αύξηση των επενδύσεων, ιδιαίτερα των επενδύσεων σε υποδομές και σε ανθρώπινο δυναμικό, που εκτιμάται ότι, για το 1999, ήταν κατά 24 % υψηλότερες στην Πορτογαλία και κατά 18 % στην Ελλάδα.

5.2.8 Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η δράση των διαρθρωτικών ταμείων ευνόησε τη σύγκλιση σε εθνικό επίπεδο (Ιρλανδία), ενώ σε άλλες περιπτώσεις τείνει να εξουδετερώσει την επίδραση μιας πώλωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων (Ισπανία). Η εμπειρία υποδεικνύει, ωστόσο, ότι η ύπαρξη της στάθμισης αυτής μεταξύ περιφερειακής και εθνικής σύγκλισης εξαρτάται κυρίως από τη γεωγραφική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας και του πληθυσμού στην εκάστοτε χώρα.

5.2.9 Τα διαρθρωτικά ταμεία συνέβαλαν στην προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης. Οι ευρωπαϊκές οικονομίες ενοποιήθηκαν περισσότερο, ως αποτέλεσμα των εμπορικών και των επενδυτικών ροών. Το εμπόριο μεταξύ των χωρών της συνοχής και των λοιπών χωρών της ΕΕ υπερδιπλασιάστηκε κατά την τελευταία δεκαετία. Η κατάσταση αυτή καταδεικνύει επίσης τα οφέλη για τις άλλες χώρες της ΕΕ που απορρέουν από τις διαρθρωτικές ενισχύσεις προς τις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες. Εκτιμάται ότι, κατά την περίοδο 2002-2006, το ένα τέταρτο περίπου της δαπάνης (24,1 %) επανέρχεται στην υπόλοιπη Ευρώπη, κυρίως με τη μορφή αύξησης των εξαγωγών της προς τις χώρες της συνοχής, ιδιαίτερα δε σε μηχανήματα και εξοπλισμό. Το ποσοστό αυτό είναι ιδιαίτερα υψηλό στην Ελλάδα (42,3 % των διαρθρωτικών ενισχύσεων) και στην Πορτογαλία (35,2 % των διαρθρωτικών ενισχύσεων).

5.2.10 Οι παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων προώθησαν επίσης την οικονομική ανάπτυξη άλλων περιφερειών της ΕΕ, εκτός των περιφερειών του Στόχου 1, οι οποίες πλήττονται από διαρθρωτικά προβλήματα (περιοχές που βρίσκονται σε βιομηχανική παρακμή, αγροτικές περιοχές). Στην Έκθεση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα πρόσφατων μελετών σχετικά με τις κύριες επιδράσεις κατά την περίοδο 1994-1999. Οι κοινοτικές ενισχύσεις συνέβαλαν στην αναδιάρθρωση των παραδοσιακών βιομηχανιών, στη διαφοροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας και στη δημιουργία απασχόλησης στις περιοχές που έτυχαν ενισχύσεων κατά την περίοδο 1994-1999.

5.2.11 Λεπτομερείς μελέτες δείχνουν ότι οι δαπάνες για Ε & Α, για καινοτομία και για μεταφορά τεχνολογίας φαίνεται ότι υπήρξαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς και για τη διαφύλαξη των ήδη υφισταμένων. Εντούτοις, εκτός λίγων εξαιρέσεων, η ικανότητα καινοτομίας εξακολουθεί στις περιοχές αυτές να βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα απ' ό,τι στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ. Η κατάσταση αυτή έρχεται σε αντίθεση με την απόκτηση υποδομών, και κυρίως συστημάτων μεταφορών και τηλεπικοινωνιών, καθώς και ανθρώπινου κεφαλαίου. Κατεβλήθησαν επίσης σημαντικές προσπάθειες σε θέματα μετατροπής των δραστηριοτήτων παλαιών βιομηχανικών περιοχών και σε θέματα βελτίωσης του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές.

5.2.12 Όσον αφορά τις ενισχύσεις για τη γεωργία, την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία, παρουσιάζονται, μεταξύ άλλων, τα αποτελέσματα των μέτρων που περιλαμβάνονται στο Στόχο 5α και 5β και καλύπτουν την περίοδο 1994-1999.

5.2.13 Σημαντικό μέρος των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) αφιερώθηκαν στην ενίσχυση, πέραν των περιφερειών του Στόχου 1, και άλλων περιφερειών της ΕΕ. Κατά την περίοδο 1994-1999, οι ενισχύσεις του ΕΚΤ προς τις περιφέρειες των Στόχων 3 και 4 είχαν θετική επίδραση στον τομέα της ανεργίας, ιδιαίτερα δε της μακρόχρονης ανεργίας, και σε θέματα εθνικών μειονοτήτων και ισότητας ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

5.2.14 Ορισμένες κοινοτικές πρωτοβουλίες με στόχο την προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων σύνδεσης αποτέλεσαν σημαντικό συμπλήρωμα της πολιτικής για τη συνοχή. Το INTERREG II συνέβαλε στην ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ χωρών, στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ περιφερειών και στη διάδοση της γνώσης, παρότι τα αποτελέσματα όσον αφορά τη μείωση της απομόνωσης υπήρξαν ανάμικτα· δηλαδή, ορισμένες περιφέρειες ανέπτυξαν σημαντικά τις οδικές συνδέσεις, καθώς και τις λιμενικές υποδομές (είναι η περίπτωση της Ελλάδας, της Γερμανίας και της Φινλανδίας), ενώ σε άλλες παραμεθόριες περιοχές, όπως η Πορτογαλία και η Ισπανία, η επίδραση υπήρξε πιο περιορισμένη.

5.2.15 Επισημαίνεται, επίσης, η συμβολή της κοινοτικής πρωτοβουλίας URBAN στην ανάπτυξη των αστικών περιοχών και τη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης.

5.2.16 Η Έκθεση διαπιστώνει ότι η διεύρυνση αντιπροσωπεύει μια αυξημένη πρόκληση σε θέματα πολιτικής για τη συνοχή. Αναγνωρίζεται ότι η στήριξη των διαρθρωτικών ταμείων θα έχει καθοριστική σημασία για τα νέα κράτη μέλη, προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους και να προσεγγίσει το επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ τους το αντίστοιχο επίπεδο της υπόλοιπης ΕΕ. Θα απαιτήσει, όμως, εκ μέρους των χωρών αυτών μια προσεκτική προετοιμασία από άποψη διοικητικής ικανότητας και διαχείρισης των εκχωρούμενων κονδυλίων. Οι προενταξιακές ενισχύσεις συνιστούν, εν μέρει, μια δοκιμαστική άσκηση για τις χώρες που καλύπτονται, ώστε να μάθουν πώς να αξιοποιούν αποτελεσματικά τη χρηματοδοτική ενίσχυση πριν αρχίσουν να λαμβάνουν πιο σημαντικά κονδύλια· η διοικητική ικανότητα, όμως, καθώς και η ικανότητα αποκέντρωσης της εφαρμογής των προγραμμάτων θα πρέπει να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο μετά το 2006.

6. Παρατηρήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

6.1 Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στην Έκθεση καταδεικνύουν ότι η πολιτική για τη συνοχή είχε σαφώς ορατά θετικά αποτελέσματα.

6.2 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανησυχία της όσον αφορά το γεγονός ότι οι στόχοι της πολιτικής για τη συνοχή επετεύχθησαν εμφανέστερα μεταξύ κρατών μελών παρά μεταξύ περιφερειών. Παρά τη θετική εξέλιξη, εξακολουθούν να υφίστανται περιφερειακές ανισότητες ως προς την οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί, ακόμη, ότι η διεύρυνση θα αυξήσει ακόμη περισσότερο

τις ανισότητες αυτές, θέτοντας επομένως μια σημαντική πρόκληση για την πολιτική της συνοχής.

6.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προοπτική ότι η διεύρυνση θα αυξήσει σημαντικά την εσωτερική κοινοτική αγορά, προσφέροντας νέες ευκαιρίες, με διαφοροποιημένη ωστόσο επίδραση ανάλογα με τις χώρες της ΕΕ. Λόγω της αυξανόμενης αλληλεξάρτησης από άποψη εμπορίου και επενδύσεων, η οικονομική εξέλιξη στα νέα κράτη μέλη θα μπορέσει να υποστηρίξει υψηλά ποσοστά ανάπτυξης για ολόκληρη την ΕΕ (έχει διαπιστωθεί ότι τα διαρθρωτικά ταμεία συμβάλουν στην αύξηση της οικονομικής ενοποίησης, η οποία οφείλεται επίσης στην αύξηση των εμπορικών και επενδυτικών ροών).

6.4 Ομοίως, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα διαρθρωτικά ταμεία δεν ωφελούν μόνο τις οικονομίες των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση. Σημαντικό μέρος της ενίσχυσης που απευθύνεται στις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση ανάπτυξης επιστρέφεται στις πλέον ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη μορφή αύξησης των εξαγωγών τους. Επισημαίνεται ότι οι εκτιμήσεις για την περίοδο 2000-2006 σχετικά με το αποτέλεσμα της επιστροφής αυτής κυμαίνονται γύρω στο ένα τέταρτο (24,1 %) των διαρθρωτικών παρεμβάσεων στα πλαίσια του Στόχου 1. Μακροπρόθεσμα, η επίδραση από την ανάπτυξη που θα επιτευχθεί στις περιφέρειες αυτές θα ανοίξει επίσης νέες αγορές για τις περιφέρειες και τις χώρες που είναι καθαροί χρηματοδότες του κοινοτικού προϋπολογισμού, γεγονός που θα δημιουργήσει ευνοϊκά αποτελέσματα για τις δικές τους οικονομίες.

6.5 Τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι οι επενδυτικές ροές τείνουν, κατά τρόπο δυσανάλογο, να επικεντρώνονται στις πλέον δυναμικές από οικονομική άποψη περιφέρειες εντός της εκάστοτε χώρας και μεταξύ των χωρών της ΕΕ, θέτοντας ένα ιδιαίτερο δίλημμα για τις κυβερνήσεις των χωρών της συνοχής, καθώς και των υποψηφίων χωρών.

6.6 Ο συντονισμός των διαφόρων τομεακών κοινοτικών πολιτικών προς το στόχο της συνοχής δείχνει θετικός, ιδιαίτερα όσον αφορά τη γεωργική και την αλιευτική πολιτική, την πολιτική των μεταφορών, της έρευνας και τεχνολογίας και της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

6.7 Αναγνωρίζεται επίσης η σημασία των κοινοτικών ενισχύσεων για τις περιοχές εκτός του Στόχου 1, με στόχο τον περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

6.8 Η επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης είχε, γενικά, αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση. Το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ-15 βρίσκεται ακόμη πολύ κάτω από το φιλόδοξο στόχο που ορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας. Ωστόσο, η μέση τιμή κρύβει σημαντικές διαφορές εντός της Ένωσης.

6.9 Οι δημογραφικές τάσεις, και ειδικότερα η γήρανση του εργατικού δυναμικού, θα επηρεάσουν σημαντικά την προοπτική της αγοράς εργασίας στην ΕΕ και καθιστούν προφανή την ανάγκη για προώθηση της κατάρτισης και μαθητείας καθ' όλη τη διάρκεια του βίου.

6.10 Οι δημογραφικές προβολές φανερώνουν τη σημασία της επίτευξης υψηλού επιπέδου απασχόλησης εντός των προσεχών ετών, προκειμένου να μην επέλθει αύξηση της κοινωνικής έντασης. Το υψηλό επίπεδο απασχόλησης θα πρέπει να συνοδεύεται από σταθερή αύξηση της παραγωγικότητας.

6.11 Υπάρχει γενική συναίνεση ως προς την ανάγκη εστίασης της ευρωπαϊκής οικονομίας στις δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση, την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες των πληροφοριών και επικοινωνιών, προκειμένου να καταστεί η ευρωπαϊκή οικονομία πιο ανταγωνιστική και να ανέβει το ποσοστό απασχόλησης και το επίπεδο διαβίωσης. Εν ολίγοις, να υλοποιηθούν οι στόχοι που χαρακτήρισαν στη Στρατηγική της Λισσαβώνας.

7. Προτεραιότητες της Πολιτικής για τη Συνοχή

7.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη νέα διάρθρωση που ορίστηκε για την πολιτική της συνοχής της ΕΕ για την περίοδο μετά το 2006, η οποία οργανώνεται γύρω από έναν περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων (I — Σύγκλιση· II — Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση· III — Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία), ενώ η υλοποίησή της εστιάζεται στις στρατηγικές της Λισσαβώνας και του Göteborg, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

7.2 Η άποψη της ΕΟΚΕ είναι ότι τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην Έκθεση καθιστούν σαφή την ανάγκη επιδίωξης, με μεγαλύτερες προσπάθειες, του στόχου της συνοχής σε μια διευρυμένη Ένωση και, ως εκ τούτου, συμφωνεί να προσανατολιστεί ο στόχος της Συνοχής κατά πρώτο λόγο στη στήριξη των περιφερειών που παρουσιάζουν κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ χαμηλότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου και εκφράζει την ικανοποίησή της για την ειδική μεταχείριση των περιφερειών που πλήττονται από τη «στατιστική επίπτωση», για τις οποίες προβλέπεται υψηλότερη στήριξη από εκείνη που αποφασίστηκε το 1999 για τις περιφέρειες υπό καθεστώς «phasing out» (σταδιακής αποχώρησης από την επιλεξιμότητα στο στόχο 1).

7.3 Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει θετικά την πρόταση να αφιερωθεί το ταμείο συνοχής στο στόχο της Σύγκλισης και φρονεί ότι το ταμείο αυτό πρέπει να εξακολουθήσει να λειτουργεί βάσει μιας εθνικής λογικής (κράτη μέλη με ΑΕΠ κατώτερο του 90 % του κοινοτικού μέσου όρου), και να μην περιορίζεται η εφαρμογή του από περιφερειακά κριτήρια.

7.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την κατεύθυνση που προτείνεται να δοθεί στην Πολιτική της Συνοχής εκτός των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών (κυρίως δε με την κατεύθυνση προς την ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας και τον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών, καθώς και προς την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση) και υποστηρίζει την θεματική συγκέντρωση σε περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων για τον ανταγωνισμό (οικονομία της γνώσης, πρόσβαση, περιβάλλον και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας).

7.5 Συμφωνεί, επίσης, να επιφυλαχθεί ειδική μεταχείριση, στα πλαίσια της δεύτερης προτεραιότητας, στις περιφέρειες που επί του παρόντος είναι επιλέξιμες για το Στόχο 1 και που δεν πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας στα πλαίσια της προτεραιότητας της Σύγκλισης, και στις οποίες θα παρασχεθεί αυξημένη στήριξη για ένα μεταβατικό διάστημα (phasing in).

7.6 Η στήριξη της διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας υπήρξε σημαντική για την ευρωπαϊκή εδαφική εννοποίηση· ως εκ τούτου, λοιπόν, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να δημιουργηθεί νέος στόχος, αξιοποιώντας την εμπειρία από την πρωτοβουλία INTERREG. Ο στόχος αυτός θα αφιερωθεί στην εδαφική συνεργασία, με διατήρηση της διασυνοριακής, διαπεριφερειακής και διεθνικής διάστασης, καθώς και της δυνατοτήτας των κρατών μελών να περιλαμβάνουν τις παραθαλάσσιες περιφέρειες στη διασυνοριακή διάσταση. Προσθεται, επίσης, ότι οι περιφέρειες που συνορεύουν με τα νέα κράτη μέλη θα πρέπει να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση και, για το λόγο αυτόν, θα έπρεπε να εκπονηθεί ειδικό πρόγραμμα για τις περιφέρειες αυτές. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, λοιπόν, με τη σαφή αύξηση των δημοσιονομικών πόρων που εκχωρούνται στο στόχο «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», σε σύγκριση με τα όσα εκχωρούνταν παλαιότερα στο INTERREG.

7.7 Αντιμετωπίζει με ικανοποίηση την πρόθεση της Επιτροπής να προτείνει τη δημιουργία νέου νομικού μέσου, με τη μορφή «διασυνοριακών περιφερειακών οργανισμών», με στόχο τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και των τοπικών αρχών και την ενίσχυση των συνδέσεων με εξωτερικά σύνορα, κυρίως για τα σύνορα με τους νέους γείτονες.

7.8 Συμφωνεί με την Επιτροπή ότι τα προγράμματα, κατά γενικό κανόνα, θα πρέπει να προβλέπουν μια ολοκληρωμένη απάντηση για τις εδαφικές ιδιαιτερότητες και να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη παρεμπόδισης των διαφόρων μορφών κοινωνικών διακρίσεων.

7.9 Αντιμετωπίζει ευνοϊκά τη σημασία που αποδίδεται στην αστική διάσταση, με την ενσωμάτωση δράσεων για τον τομέα αυτόν στα Προγράμματα, με ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα των πόλεων, και με αναγνώριση του ρόλου των πόλεων ως μοχλών προώθησης της περιφερειακής ανάπτυξης. Όπως ακριβώς και η Επιτροπή, έτσι και η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ πόλεων ως καθοριστικό στοιχείο της εδαφικής συνεργασίας.

7.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ως ιδιαίτερα σημαντική την εξασφάλιση ότι οι νέοι μηχανισμοί που θα χρησιμοποιηθούν στις αγροτικές περιοχές θα ενταχθούν στην Κοινοτική Γεωργική Πολιτική, και ότι θα διατηρηθεί ο υφιστάμενος βαθμός συγκέντρωσης για θέματα ενίσχυσης προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και χώρες που καλύπτονται από τα προγράμματα σύγκλισης. Επισύρει, επίσης, την προσοχή στο γεγονός ότι η υποστήριξη προς τις εν λόγω αγροτικές περιοχές θα πρέπει να καλύπτει όχι μόνο σχέδια που αφορούν τη γεωργία, αλλά και άλλα που να επιτρέπουν την ανάπτυξη του αγροτικού κόσμου.

8. Διαχειριστικό σύστημα

8.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί να περιοριστούν στον αριθμό των τριών τα Χρηματοδοτικά μέσα για την Πολιτική της Συνοχής (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής) και συμφωνεί επίσης με την αρχή του περιορισμού τόσο των στόχων όσο και των Χρηματοδοτικών Μέσων που συνδέονται με αυτούς, γεγονός που θα συμβάλει στη μεγαλύτερη απλούστευση και αποτελεσματικότητα του προγραμματισμού.

8.2 Υποστηρίζει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, των τοπικών αρχών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.

8.3 Συμφωνεί με τη σημασία που αποδίδεται στην τακτική αξιολόγηση της εδαφικής επίδρασης της Περιφερειακής Πολιτικής, περιλαμβανομένων, όπως συνιστά η Επιτροπή, των αξιολογήσεων της επίδρασης από την εξέλιξη των εμπορικών συναλλαγών.

8.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό, σε μελλοντικές εκδόσεις, να αποδίδει η Επιτροπή μεγαλύτερη σημασία στην ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και στην αξιολόγηση της συμβολής της πολιτικής της συνοχής στον εν λόγω στόχο.

8.5 Όσον αφορά το διαχειριστικό σύστημα, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη διατήρηση των τεσσάρων αρχών (Προγραμματισμός, Εταιρική σχέση, Συγκέντρωση και Προσθετικότητα) και με την απλούστευση που στηρίζεται στην προώθηση της αποκέντρωσης. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η προώθηση της αποκέντρωσης δεν πρέπει να θέτει υπό αμφισβήτηση την αναγκαιότητα της διατήρησης, εκ μέρους της Επιτροπής, μιας στενής παρακολούθησης της εκτέλεσης των Προγραμμάτων, ώστε να εξασφαλίζεται η συνεκτικότητα της Περιφερειακής Πολιτικής σε επίπεδο Ένωσης και να αποτρέπονται παρεκτροπές που θα στρέβλωναν τους αντίστοιχους στόχους. Επομένως, η Επιτροπή πρέπει να διεξάγει αυστηρότατους ελέγχους, όχι μόνο στο επίπεδο της ορθής εφαρμογής των κονδυλίων, ώστε να αποκλείονται παρεκτροπές, αλλά και σε ό,τι αφορά τα χρηματοδοτούμενα σχέδια, εάν δηλαδή πληρούν ή όχι τις λειτουργίες για τις οποίες καταρτίστηκαν.

9. Η θεματολογία της εταιρικής σχέσης για την εκτέλεση των Διαρθρωτικών Ταμείων

9.1 Η ΕΟΚΕ επικυρώνει τη γνωμοδότησή της για την «Εταιρική σχέση για τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων»⁽¹⁾, από τις απόψεις της οποίας επισημαίνονται οι εξής:

9.2 Καθοριστική σημασία λαμβάνει η διεξαγωγή προβληματισμού σχετικά με τις συνοδευτικές επιτροπές που προβλέπονται στο άρθρο 35 του κανονισμού για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Τα νέα και σημαντικά καθήκοντα που ανατίθενται στα εν λόγω όργανα, ή σ' εκείνα που τα αντικαθιστούν, απαιτούν την επανεξέταση των μηχανισμών συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων.

9.3 Είναι απαραίτητο, πριν από οτιδήποτε άλλο, η συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στις συνοδευτικές επιτροπές να καταστεί υποχρεωτική και να αναβαθμιστεί μέσω της παραχώρησης του δικαιώματος ψήφου, γεγονός το οποίο θα διασαφηνίζει και τη θέση τους σε σχέση με τα συζητούμενα στα όργανα αυτά θέματα.

9.4 Η Επιτροπή πρέπει να αναθέσει την εκπόνηση μίας ενημερωμένης μελέτης των διαφοροποιημένων μορφών των πρότυπων συμμετοχής που χρησιμοποιήθηκαν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, παρέχοντας, με την ενημέρωση αυτή, τη δυνατότητα αξιολόγησης και διάδοσης ενός συνόλου πρακτικών που δεν είναι ευρύτερα γνωστές, αλλά παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία για το μέλλον.

⁽¹⁾ Το σημείο 9 προέρχεται από τη γνωμοδότηση «Εταιρική σχέση για τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων», της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 10 της 14.1.2004, σ. 21.

9.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας εκείνου που αξιολογεί ένα δεδομένο πρόγραμμα έναντι της εθνικής αρχής που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του, ενώ, και σε αυτό το επίπεδο, οι θεσμικοί και οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν ενισχυμένο ρόλο, χάρη στην αποκτηθείσα γνώση από τα πρακτικά αποτελέσματα που απέδωσαν οι διάφορες παρεμβάσεις.

9.6 Η επιλογή των εταίρων και η διαφάνεια όσον αφορά τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες έχουν, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, ζωτική σημασία.

9.7 Το κατά πόσον είναι ή όχι συμβατό να έχουν οι εταίροι ουσιαστική συμμετοχή στις διάφορες φάσεις εφαρμογής των προγραμμάτων και να είναι, ταυτόχρονα, εκείνοι που προωθούν σχέδια, καθιστά αναγκαία τη θέσπιση κανόνων που θα διέπουν την επιλογή των εταίρων, ώστε να μη μετέχουν στην εταιρική σχέση φορείς που να εξαρτώνται από το κράτος και, ως εκ τούτου, η ανεξαρτησία της δράσης τους ενδέχεται να περιορίζεται λειτουργικά ή διαρθρωτικά.

9.8 Πέραν των φορέων που παραδοσιακά αποτελούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους (συνδικάτα εργαζομένων, ενώσεις βιομηχάνων, γεωργών, βιοτεχνών και εμπόρων, τριτογενής τομέας, συνεταιρισμοί, κ.λπ.), είναι σημαντική η ενίσχυση της συμμετοχής των καλούμενων λειτουργικά αυτόνομων οργανισμών, όπως είναι τα εμπορικά επιμελητήρια, τα πανεπιστήμια, οι οργανισμοί προώθησης της κοινωνικής στέγασης κ.λπ., στις κοινοτικές διαρθρωτικές πολιτικές.

9.9 Η σύνθεση της εταιρικής σχέσης και η ενδεχόμενη έλλειψη αποτελεσματικότητας των διαδικασιών, λόγω της συσσώρευσης λειτουργιών ασυμβίβαστων με τη διαφάνεια και την ανεξαρτησία των αποφάσεων -λόγου χάρη συμμετοχή των ίδιων ατόμων στις φάσεις του προγραμματισμού, της συνοδείας και της αξιολόγησης, τα οποία, σε πολλές περιπτώσεις, είναι και οι ίδιοι οι δικαιούχοι των προγραμμάτων- μπορούν να αποβούν επιζήμιες.

9.10 Σε πολλές περιπτώσεις, εμφανίζεται το ενδεχόμενο του ασυμβίβαστου ή της σύγκρουσης συμφερόντων, όταν εκείνος που αποφασίζει μπορεί να είναι και δικαιούχος παροχών των Διαρθρωτικών Ταμείων.

9.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ακόμη ότι οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση και κατάρτιση για να είναι σε θέση να ασκούν επαρκώς τα καθήκοντα για τα οποία ορίστηκαν, δεδομένου ότι, μέχρι στιγμής, η πρακτική αυτή είναι ιδιαίτερα σπάνια ή ουσιαστικά ανύπαρκτη.

9.12 Η περιορισμένη συμμετοχή των εταίρων οφείλεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο γεγονός ότι δεν διαθέτουν επαρκείς, από άποψη ποσότητας και από άποψη προσόντων, τεχνικούς προκειμένου να συμμετέχουν ενεργά στα φόρουμ που σχετίζονται με τα Διαρθρωτικά Ταμεία, στα οποία θα μπορούσαν και να έπρεπε να συμμετέχουν.

9.13 Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να τονίσει την ανάγκη να αποδώσουν τα κράτη μέλη ιδιαίτερη προσοχή στο σύνολο της γραφειοκρατικής διαδικασίας, προκειμένου να την περιορίσουν στο ελάχιστο. Σε πολλές περιπτώσεις, η υπερβολική και δυσανάλογη διοικητική πολυπλοκότητα είναι εκείνη που θέτει υπό αμφισβήτηση την ίδια την αρχή της εταιρικής σχέσης, μέσω της εγκαθίδρυσης εμποδίων και πρακτικών που αποδείχθηκαν επανειλημμένα αντιπαραγωγικές.

9.14 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι σημαντικά πλεονεκτήματα θα παρουσίαζε η θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου συμμετοχής, το οποίο θα ορίζεται άνωθεν βάσει κοινοτικού κανονισμού, ενώ στα κράτη μέλη θα επαφίεται η αρμοδιότητα καθορισμού λεπτομερέστερων επιπέδων συμμετοχής, μέσω της εθνικής νομοθεσίας και των σχετικών διατάξεων. Οι κανόνες που θα θεσπιστούν θα πρέπει να καθιστούν δυνατή την καλύτερη ενημέρωση, καθώς και πιο εντατικές, σταθερές και διαρκείς μορφές συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.

9.15 Ο ρόλος των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, το περιεχόμενο των προτάσεων και οι διαδικασίες συμμετοχής είναι αναγκαστικά διαφορετικά κατά τις φάσεις της προετοιμασίας, της χρηματοδότησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των διαρθρωτικών παρεμβάσεων στην Κοινότητα. Ως εκ τούτου, έχει μεγάλη σημασία να διασαφηνιστεί τι είναι αυτό που αναμένεται από τους εταίρους, ποια είναι τα μέτρα που οφείλουν να λάβουν οι εταίροι προκειμένου τα προγράμματα να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία, σε ποια επίπεδα αναπτύσσεται η δράση της εταιρικής σχέσης και ποιοι είναι οι πολιτικοί και τεχνικοί φορείς όπου πρέπει να παρεμβαίνουν οι εταίροι.

9.16 Η εταιρική σχέση έχει καθοριστική σημασία σε δύο φάσεις των διαρθρωτικών παρεμβάσεων:

- στην «πολιτική» φάση του προγραμματισμού των πόρων και των γενικών επιλογών, είτε σε κοινοτικό επίπεδο είτε σε επίπεδο κρατών μελών·
- και στη φάση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των παρεμβάσεων.

10. Συμβολή της ΕΟΚΕ στον προβληματισμό που διεξάγεται και στη δημιουργία μιας νέας εταιρικής σχέσης για τη συνοχή — Σύγκλιση, Ανταγωνιστικότητα και Συνεργασία

10.1 Προτεραιότητες της Πολιτικής της Συνοχής

10.1.1 Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πρόθεση της Επιτροπής να θεσπίσει, στα πλαίσια της Σύγκλισης, έναν ειδικό μηχανισμό για την αντιστάθμιση όλων των αδυναμιών των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν μόνιμες διαρθρωτικές αδυναμίες.

10.1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά, στα πλαίσια της στρατηγικής στήριξης προς τις διάφορες περιφέρειες, να εξετασθεί μέχρι ποίου βαθμού τα διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία παρέχουν πιστή εικόνα της οικονομικής και κοινωνικής προόδου και δεν αποτελούν καρπό της στατιστικής επίπτωσης ορισμένων εξωγενών παραγόντων -συχνά ακατάλληλων για την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα των περιφερειών αυτών, όπως είναι η περίπτωση της εγκατάστασης συστημάτων υπεράκτιων δραστηριοτήτων- οι οποίοι στρεβλώνουν τους χρησιμοποιούμενους δείκτες.

10.2 Συμπληρωματικότητα των τομεακών κοινοτικών πολιτικών

10.2.1 Η ΕΟΚΕ επισύρει την προσοχή στη συμπληρωματικότητα των τομεακών κοινοτικών πολιτικών προς το στόχο της συνοχής,

ιδιαίτερα δε στους τομείς Ε & Α, Κοινωνίας των Πληροφοριών και Μεταφορών, και επικροτεί την πρόθεση να θεωρείται η συνεκτικότητα μεταξύ συνοχής και πολιτικής του ανταγωνισμού ως καθοριστικό στοιχείο των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών.

10.2.2 Διαπιστώνοντας ότι περισσότερο από το 50 % των πόρων που προορίζονται για την Ε & Α επικεντρώνονται σε ελάχιστο αριθμό περιφερειών της ΕΕ, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η συμπληρωματικότητα με τις τομεακές πολιτικές πρέπει να αντισταθμίσει την υπερβολική αυτή συγκέντρωση και να συμβάλει στην ενίσχυση των κινήτρων για μεταφορά τεχνολογίας μεταξύ των περιφερειών.

10.3 Προϋπολογισμός

10.3.1 Λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες που εναποθέτουν τα κράτη μέλη στην ΕΕ, όσον αφορά τους στόχους της διεύρυνσης και της στρατηγικής της Λισσαβόνας, δεν είναι λογικό να εκτιμάται ότι το όριο των πόρων μπορεί να διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα. Η ΕΟΚΕ, σε γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε κατά τα τελευταία χρόνια, έχει ζητήσει την αύξηση του ανώτατου ορίου του κοινοτικού προϋπολογισμού. Λαμβάνοντας υπόψη το όριο του 1,24 % που επιβάλλει η Επιτροπή στα πλαίσια των δημοσιονομικών προοπτικών για την περίοδο 2007-2013, η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται την εκχώρηση του 0,41 % και μόνον στην Πολιτική της Συνοχής (0,46 % πριν από τις μεταφορές που προορίζονται για την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία) ως αποτέλεσμα του καθορισμού ενός ανώτατου ορίου για τους συνολικούς πόρους σε επίπεδα που κρίνονται ανεπαρκή για την επίτευξη των φιλόδοξων στόχων που έχουν ταχθεί.

10.3.1.1 Εάν ακολουθηθεί η προοπτική αυτή, και σε μία συγκυρία αυξημένων δημοσιονομικών αναγκών για την αντιμετώπιση της αύξησης των περιφερειακών ανισοτήτων που θα προκύψουν από τη διεύρυνση, αυτό σημαίνει ότι εκείνες που θα υποστηρίξουν κατά κύριο λόγο το κόστος της διεύρυνσης, θα είναι οι περιφέρειες που επί του παρόντος είναι δικαιούχοι της Πολιτικής της Συνοχής, μέσω της μείωσης των κοινοτικών ενισχύσεων που θα τους αντιστοιχούν.

10.3.1.2 Η άποψη της ΕΟΚΕ είναι ότι η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη από πολιτική και από οικονομική άποψη, δεδομένου ότι έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με οιαδήποτε αρχή δικαίας κατανομής του κόστους της διεύρυνσης.

10.3.1.3 Επομένως, η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί πώς θα ήταν δυνατόν να συμβιβαστεί ο ομόφωνα συμφωνημένος πολιτικός στόχος για τη διεύρυνση και την εμβάθυνση της Ένωσης, αφενός, με τη διατήρηση, αφετέρου, ή ακόμη και τη μείωση, της χρηματοδοτικής προσπάθειας που αυτός απαιτεί από τα κράτη μέλη. Εκφράζει την αντίθεσή της προς μια περιοριστική θεώρηση της ευρωπαϊκής οικονομικής, που μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο βάσει συγκυριακών δυσχερειών και απουσίας οράματος για το μέλλον εκ μέρους ορισμένων από τους σημαντικότερους για τη διαδικασία αυτή παράγοντες.

11. Άλλες συστάσεις

11.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι έχει μέγιστη σημασία τα οικονομικά, κοινωνικά και εδαφικά κριτήρια, βάσει των οποίων θα κατανέμονται μεταξύ των κρατών μελών οι πόροι που προορίζονται για την προτεραιότητα «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση», να καθορίζονται με την μεγαλύτερη δυνατή αντικειμενικότητα και αυστηρότητα, και με ιδιαίτερη προσοχή στους κοινωνικούς και όχι μόνο στους οικονομικούς δείκτες.

11.2 Όσον αφορά τη λειτουργία των Ταμείων, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, όλο και περισσότερο, πρέπει να υπάρξει πρόοδος προς νέες μορφές ενεργού συμμετοχής των θεσμικών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, που να υπερβαίνει κατά πολύ την απλή συμμετοχή στα όργανα σχεδιασμού, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης.

11.3 Η θέση σε εφαρμογή μηχανισμών εμπνευσμένων από τις Συνολικές Επιδοτήσεις αποτελεί, επί του προκειμένου, έναν προσανατολισμό που θα πρέπει να προωθηθεί, με την επιβολή στα κράτη μέλη της απαίτησης για την υιοθέτηση προτύπων αυτής της μορφής, τουλάχιστον για ένα περιορισμένο μέρος των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, λόγω των πλεονεκτημάτων που ενδέχεται να απορρέουν από τη μικρότερη γραφειοκρατία, την ταχύτητα και την απουσία προσπάθειας εκ μέρους των προϋπολογισμών των κρατών μελών, λαμβανομένων υπόψη των γενικευμένων περιορισμών που επιβάλλονται επί του παρόντος στα Δημόσια Οικονομικά.

11.4 Πέραν αυτού, πρέπει να δοθούν κίνητρα για τις εταιρικές σχέσεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα προκειμένου να υπερκερασθούν οι σημερινοί περιορισμοί σε επίπεδο Δημοσίων Οικονομικών, καθώς και να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η χρηματοδότησή τους.

11.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή μια ενίσχυση των κανόνων σχετικά με τις καταχρήσεις των μετεγκαταστάσεων επιχειρήσεων, και να προβλέπεται, ειδικότερα, η θέσπιση παραδειγματικών κυρώσεων και η επιστροφή των κονδυλίων που έχουν καταβληθεί ως κίνητρο, εάν αποδεικνύεται ότι η αποσπένδυση δεν είχε ως βάση την απώλεια βιωσιμότητας της παραγωγικής μονά-

δας, αλλά απλώς την πρόθεση μετεγκατάστασης με στόχο την απολαβή περισσότερων ενισχύσεων.

11.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης ευκαίριο, όσον αφορά τη στήριξη προς τις επιχειρήσεις, να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στις ΜΜΕ, ως αναγνώριση του ρόλου τους στο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο, και ιδίως στην ικανότητα διαχείρισης απασχόλησης και πλούτου, και της μεγαλύτερης «δέσμευσής» τους για την ανάπτυξη της περιφέρειας όπου είναι εγκατεστημένες.

11.7 Τέλος, η φιλοδοξία της συνέχισης μιας πολιτικής για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, στα πλαίσια μιας διευρυμένης Ευρώπης, αντιπροσωπεύει ασφαλώς μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ. Δεδομένου ότι η Πολιτική της Συνοχής συνιστά καθοριστικό πυλώνα της ενοποίησης των λαών και των εδαφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν ιδιαίτερα για την ευόδωση της Μεταρρύθμισης αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες αποτυχίες στη διαδικασία οικοδόμησης της Ένωσης, ώστε να επιτύχουν την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

11.8 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι έχει καθοριστική σημασία τα κράτη μέλη να διατηρήσουν και να ενισχύσουν τις δικές τους προσπάθειες ως προς την πολιτική της συνοχής, ανεξάρτητα από την προσπάθεια που προέρχεται από τις πολιτικές της Ένωσης.

11.9 Η νέα διάρθρωση και οι νέες προτεραιότητες της Πολιτικής της Συνοχής της Ένωσης αποτελεί, στην πραγματικότητα, συνάρτηση της διεύρυνσης, καθώς και των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων, και δεν οφείλεται στο ότι εξαλείφθηκαν οι περιφερειακές και κοινωνικές διαφορές. Επομένως, ορισμένα κράτη μέλη και περιφέρειες που έως τώρα υπήρξαν σημαντικοί δικαιούχοι της ευρωπαϊκής Πολιτικής της Συνοχής, θα παραμείνουν σταδιακά εκτός των ορίων επιλεξιμότητας για ουσιαστικό μέρος των διαθέσιμων μηχανισμών. Και τούτο, προφανώς, δεν σημαίνει ότι επέτυχαν ήδη το επιθυμητό επίπεδο ανάπτυξης και συνοχής, ως εκ τούτου, λοιπόν, θα πρέπει να απολαμβάνουν της δέουσας προσοχής εκ μέρους των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών.

Βρυξέλλες, 30 Ιουνίου 2004.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Roger BRIESCH